

יו"ל ע"י ועד מפעל התורה "תורתך שעשעי" דק"ק תולדות אהרן
בנשיאות כ"ק מרזן אדמו"ר שליט"א

פרשת מקץ-חנוכה תשפ"ו

עמוד הש"ס לשבוע הבעל"ט: בבא בתרא פה. - בבא בתרא פח.

עיונים והארות בסדר לימוד ושינון 'עמוד היום'

לשלח השבת

גלגול שלג' באמצע חנוכה...

באחד מימי חנוכה, כאשר נכנס הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע להדלקת נרות חנוכה, הבחינו בניו שרגילי פצויות ושונותות דם, לאחר ששאלוהו בניו לפרש הדבר, ענה להם הרה"ק מראפשיץ ז"ל שעשה היום "גלגול שלג"...

"וכי מה 'גלגול שלג' בימים האלו", שאלוהו בניו בתמיהה רבה, "הכי עתה בזקנותו, זקוק אבינו עוד לגלגול שלג?" תמה תמה אקרא.

בספרנים נעה להם הצדיקה ר"ק רבינפתי למראפשיץ ז"ל: "אספר
לכם סיפור, ומוזה תבינו בעצמכם למה עשיתי היום 'גלגול שלג'.
רבות בשנים בצעירותי רציתי להיות נוכח בשעת הדלקת נרות
חנוכה אצל הרה"ק מאבארניטשוב ז"ל, עבודתו הגדולה בהדלקת
הנרות האם היא ידועים לכל אחד. באחד השנים היה לי חשק גדול
לנסוע לבארניטשוב, ואולם אז היה לי פרוטה בכיס להוצאות
הנסיעה, והחלטתי ללכת ברגל...

הלכתי רגלי כמעט שבועיים ימים, וכאשר מצאתי מקום לנוח נחתי קצת, ואח"כ המשכתי ללכת רגלי, כמובן שהיה קור גדול שזר בחוץ, וגם לא אכלתי כראוי, אבל התחזקתי והמשכתי בכל כוחותי להשלים כוונתי הטהורה להיות בבארדיטשוב על ימי חנוכה.

באמצע הדרך מצאתי יהודי עם עגלה שלקח אותי כברת דרך, ולאחר מכן שוב המשכתי ללכת ברגלי הכואבים.

כלילה הגיעי לעיר אחד, נכנסתי לביהמ"ד אשר היה נמצא על
אם הדרך, נחתי קצת על ספסלי ביהמ"ד, הקרירות חדרה לתוך
עצמותיי, כיסיתי את גופי החלוש במעילי, אבל לא עזר הרבה, כך
עברו עלי שבועיים ימים בעמל רב ובטרחת שאין לתאר.

ביום אחד הגעתי למצב של כלות הנפש ממש, אבל המחשבה על רצוני להגיע בסוף סוף אל הרה"ק מבארדיטשוב היא היא שנתנה לי כח להמשיך בדרך ולהיות נע ונד זמן רב במצבים כאלו.

סוף סוף הגעתי בעז"ה לבארדיטשוב בשעות הערב.

111

בכל כוחותי המשכתי עד לביתו של הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע, וכאן הרה"ק מראפשץ מתאר את הדירה שהיה גר בה

חדוונתא דאנרײתא

נשרר ע"י הרה"ג ר' נתן גוטליב מו"צ בהעדה החרדית ומרבני קהילתנו הק'

ביאור מקיף בנושא:

הטעם שעושין ב' ימים ר"ח

האם משום ספק או משום טעם אחר?
והנפקא מינה למעשה!

יש להבין הטעם שבחודש מלא עושין שני ימים ראש חודש ביום השלושים ולמחרתו, ולמה אין מקדשין רק יום שלושים, או יום שלושים ואחד בלבד.

למה עושין שני ימים ר"ח:

והנה הטעם שעושים חודש מלא וחודש חסר: שאם היה חודש הלבנה כ"ט יום, היו עושים תמיד חודש חסר כ"ט יום, ואם היה חודש הלבנה ל' יום, היו עושים תמיד חודש מלא ל' יום.

אבל כיון שחודש הלבנה הוא כ"ט יום וי"ב שעות ותשצ"ג חלקים, ולא שייך לעשות ר"ח באמצע היום, וכדי להשוות ר"ח לחודשי הלבנה, יש לעשות פעם חודש מלא, ופעם חודש חסר.

אבל עדיין יוקשה למה מקדשין שני ימים ראש חודש בחודש מלא, ואין מקדשין יום אחד לר"ח יום השלושים או למחרתו.

טעם הרמב"ם שקבעו שני ימים ר"ח:

ובלשון הרמב"ם (הל' קידוש החודש, פ"ח ה"ד) משמע שבדרך כלל נגמר חודש הלבנה ביום השלושים, ובמתחיל חודש השני, וכיון שמקצתו קודש שהתחיל החודש, יש לקדש כולו ליום ראש חודש.

אבל אין יכולין למנות ימי החודש מיום השלושים כיון שאין החודש מתחיל מתחילת היום, מקדשין למחרתו יום השני כדי למנות ממנו ימי החודש.^ק

וכ"כ הקדמון רבי ישעי' בשו"ת הרי"ד (סי' לב), והעתיקו החיד"א בברכי יוסף (סי' תכו סק"א) ².

אבל בחודש חסר, אפשר למנות ימי החודש מיום השלושים, שאז בדרך כלל מתחיל החודש לפני תחילת יום שלושים.

הטעם לנהוג שני ימים משום ספיקא דיומא:

ויש סוברים הטעם שעושים שני ימים ר"ח משום ספיקא דיומא. שבזמן שקידשו החדש על פי הראייה אם הגיעו עדים ביום השלושים על ראיית החדש, קידשו בית דין יום השלושים לר"ח. ואם לא הגיעו עדים, נתקדש החדש מאליהם למחרתו. ומספק איזה יום נתקדש, נהגו לקדש שני הימים.

ונשאר התקנה גם כהיום שמקדשין על פי החשבון.

ואפילו בארץ ישראל נוהגין כן, וכמו שנוהגין בראש השנה לנהוג שני ימים אף בארץ ישראל.

ובשאר המועדים שחל באמצע החודש, לא הנהיגו שני ימים רק בחו"ל.²

נפקא מינה למעשה:

ויש בזה גם נפקא מינה למעשה, שהנה כתב המג"א סי' קח (סקט"ז) שאם חל שני ימים ראש חודש, ושכח להזכיר יעלה ויבוא בתפלת מנחה של יום ראשון, מתפלל שני פעמים ערבית בליל ראש חודש שני.

ל"ו נרות חנוכה

ל"ו מסכתות

שבש"ס

מנחות	ל"ו מסכתות				
הילול	ב"ב				
בבבבות	גזיר	מוסיק	סוכה	מסכים	שבת
עירובין	מסות			בינה	רוח
תמורה	ניסיון	הגינה			ברכות עירובין ויבא
מיריות	עיו	יבמות			
מיריות	קדושין	מבמות	התנית		
משעלה	ב"ק	מיריות	מיריות		
נדה	נזירות	ב"מ			

כשם שבגז השבועות הוא זמן קבלת תורה
שבתה, כטו"ס בחטמה הוא זמן קבלת
תורה שבעל פה... לכן בחטמה הוא הזמן
שיקבלו ישראל עליהם לעסוק בתורה
שבע"פ בקבלת עומ"ש.

ואמר הקדוש מורי הרב רבי מנחם
סקרדיק, קדוש עליון קרוב לזמנינו, מפורסם
ברוח הקדש: לוי נרות של תנובה הם
במנהג לוי מסכתות, כי התורה אור.
(בני ישכר מאמר ב')

א. כן מבאר בשלטי גיבורים (סי' קח, שלטי גבורים סק"ט) לשון הרמב"ם שם.

ב. וְלִשְׁמִי, קִדְּוֶה יָמִי חֲדָשָׁה שֶׁל לְבָנָה הָיָא כִּיט מוֹמִים וּמוֹחָזָה, וְיוֹם לִי הָיָה רְאוּי לְחַלְקֵי חֲצוּי לְחָדָשׁ שְׁעָבֵר, וְחֲצוּי לְחָדָשׁ הָבֵא. אָבֵל לֹא נוֹכַח לְחַלֵּק הָיוּם לְחִצְאוֹ. מִמֶּנּוּ הָיָה תַּקְנֵי חֲמִימִים לְעִשּׂוֹת הַחֲדָשִׁים – אֶחָד מֵלֵא וְאֶחָד חֹסֵר. וְאִפְּלוּי הָיָה הָיָה הָיָה חֲצוּי לְבָנִים לִי חֲדָשׁ הַחֲדָשׁ, שְׂכִינִי שְׂמֻקְצֵת קֹדֶשׁ כּוֹלֵל קֹדֶשׁ וְכוּ', וְכָל שְׂמֻקְצֵת וְחִצְאוֹ לִי יוֹם לִי לְחָדָשׁ שְׁעָבֵר, וְאֶחָד שְׂכִינִי לִי לְחָדָשׁ שְׁעָבֵר. כִּיט לְמִנּוּת מִמֶּנּוּ יוֹם רִאשֹׁת לְחָדָשׁ. כִּיט

ג. כן משמע דעת בניי אריאל דלהלן, וכן מפורש בפני יהושע (ברכות ל:), וכ"כ המשנ"ב סי' תכב (סק"ג).

והגאון רבי שאול אבד"ק אמשטרדם בספרו בנין אריאל (ברכות כו.) תמוז מאוד על דברי המג"א, שממנה נפשך אין מתפלל ערבית שנים, שאם יום ראשון ר"ח ולא יצא תפלת מנחה, איך מזכיר בתפלת השלמה יעלה ויבוא, ואם יום השני ר"ח אין צריך להשלים כלל תפלת מנחה, שהרי לא היה צריך להזכיר ר"ח בתפלת מנחה של יום ראשון.

וכמו שכבר נתעורר לזה החיד"א במחזיק ברכה (סי' קח סק"ט) שהביא תמיהות הבנין אריאל וכתב עליו, ח"ל: ולי ההדיוט נראה דלא קשיא מידי, דהמונח שהניח כי עבדינן תרי יומי ר"ח מספק, היא הנח"ה שוברת, דלאו משום ספיקא הוא, כמבואר בתשובת רבינו ישעיה הראשון מטראני (שו"ת הרי"ד סי' לב) הבאתיה בספרי הקטן ברכי יוסף סימן תכ"ז. עכ"ל.

והצ"ח (ברכות כה) דחה תמיהת הבנין אריאל, אף שהסכים שהטעם שעושין שני ימים ר"ח הוא משום ספיקא דיומא, מכל מקום כמו שקבעו חז"ל לענין ראש השנה ששני ימים קדושה אחת וכיום אחד ארוך, כלל זה נוהג בכל ר"ח ששני הימים קדושה אחת הן, ולא שייך לעשות ממה נפשך כמו שעשה הבנין אריאל^א, וכ"כ הגאון רבי עקיבא איגר בהגהותיו (ס"ק קח) כדעת הצ"ח.

וכן בשו"ת בצל החכמה (ח"ה סי' קיח) האריך להוכיח מדברי הראשונים כדברי הצ"ח ור' עקיבא איגר, ודברי המג"א נכונים. ובשו"ת מהרי"ץ דושינסקי (ח"א סי' ו) נוטה להלכה כדעת הבנין אריאל ע"ש.

בסי' תכ"ב (סעיף א) מבואר שאם לא הזכיר יעלה ויבוא בערבית, אין חזר. והטעם שאין מקדישין ההודש בלילה, ונמצא שבלילה עדיין לא חל קדושת ר"ח.

ולכאורה לא שייך טעם זה לדברי הרמב"ם שיש קדושה על שני ימים של ר"ח ולא משום ספק, וכן לא שייך לדעת הצ"ח ור' עקיבא איגר שחשיב כיום אחד ארוך, וכבר נתעורר לזה הגר"י פישר זצ"ל בהגהותיו על המשנ"ב.

ואפשר לומר הטעם, שלא חילקו חכמים בין לילה ללילה. וכיון שאין חזר בליל ראשון, הוא הדין שאין חזר בליל שני.

- ד. במס' ביצה (ד)** ביצה שנולדה בי"ט ראשון של גלויות, מותר לאכול ביום שני ממנה נפשך: אם יום ראשון חול, נמצא נולד בחול. אם יום ראשון קודש, יהי יום שני חול ומותר לאכלו. אבל בראש השנה חשיב קדושה אחת וביצה שנולדה ביום ראשון אסור ביום שני. וכן נפסק להלכה בס"י ת"ר (ס"ח ע"א) ע"ש.
- ה. וז"כ הפני יתרושע** (ברכות לז).
- אכל דברי המשגיב** א"ל כסחיותו, שהרי בס"י קח שם הסכים לדעת הצ"ח ששני הימים חשיב קדושה אחת וספק לא ע"ש.

במחנה שררה משמעת ברזל. לפנות בוקר העירו את היהודים לעמל היום, לעבודת פרך בשירות הנאצים. כדי למנוע תקלות ותירוצים, לא היו במחנה כל חילופי דברים. מי שלא עמד בדרישות

תשס"ח
תמוז
ה'תש"ח

המשרד
לחינוך

חבורת 'קנן ש"ס'

שנ"י חבורת ש"ס אידן

המחלקה לביטחון חינוך ומערכות חינוך

לאור בקשות חברים קנ"י

יתקיים בעזהש"ת בתחילת הלימוד החודשית

אסיפה מיוחדת

ללמד דרכי לימוד החזרה ודרכי הסיכום

באופן שהלימודים יתבססו לכל אחד ואחד

כנסים צאן ברזל, לקנין חזק כנפש

נקבע לט"צאז עשרה בטבת הבע"ט

התבטאות נפלאה מיוחדת

מאת כ"ק מו"ח רבינו שניא א'

השבעות והבטי רבני 'קנן ש"ס'

...ידוע מזהרררר רבי ענחס סמאריין ויע"א

שהל"ז תורת מכונות כע"ז ל"ז מסכתות שש"ס.

וחברי קנן ש"ס הוסיפו מזה

לחזור הל"ז מסכתות שבש"ס חבורת

כפילות ומכפילות, זכות גדולה

מאוד, מאוד, מאוד, מאוד !!!

(רבינו שניא א' כ"ק מאוד ר' סמאריין)

ועד מפעל התורה

תורתך שעשועי

מפעל תורה "תורתך שעשועי" (מ"י) 5899555555 פטו"ק ירושלים חוב"א

ביום שני

זאת חנוכה

כל הישעורים
והחברות
והחברות 'והחברות'
יתקיימו אחרי השולחן
של כל מרן אדמו"ר שליט"א

בהיכל התורה

ובהיכל התפילה

ל' אלול

הנהגת
הנהגת

הנהגת
הנהגת

הנהגת
הנהגת

הנהגת
הנהגת

הנהגת
הנהגת

הנהגת
הנהגת

הנהגת
הנהגת

הנהגת
הנהגת

הנהגת
הנהגת

הנהגת
הנהגת

הנהגת
הנהגת

הנהגת
הנהגת

הנהגת
הנהגת

הנהגת
הנהגת

הנהגת
הנהגת

הנהגת
הנהגת

הנהגת
הנהגת

הנהגת
הנהגת

הנהגת
הנהגת

הנהגת
הנהגת

הנהגת
הנהגת

הנהגת
הנהגת

הנהגת
הנהגת

הנהגת
הנהגת

הנהגת
הנהגת

הנהגת
הנהגת

תוספת אורה ראשי פרקים בתולדות רבותינו בעלי התוספות

איך הציל רבינו תם את הרשב"ם מן התקלה שכמעט קרתה בעקבות 'שמירת-עיניים' המופלגת? ולמה נגלה אליהו בחלום לירבינו יקיר?
ומה קרה בהלוויה של רבינו יהודה החסיד?

בחנוכה שהיא חג של התורה שבעל פה, כדאיאת בספק"ק, ו'היא עת לקרב האדם להשי"ת על ידי התורה' (מארי"ע). ועומק פלפול התלמוד הוא ה'אור' שלעומת ה'חושך' של חכמת יין, 'שהחשיכה עיניהם של ישראל - נבוא להתבונן קצת בתולדות רבותינו 'בעלי התוספות', שהם בפלפולם גילו את צפונות הגמרא.

נתחיל מדורם של תלמידי ריבן של ישראל, רש"י הקדוש, עד הדור השלישי, ובהודמנות הבאה אי"ה נמשיך לסקור את התקופה הגדולה הזאת - תקופת רבותינו בעלי התוספות, שנמשכה כמאתיים שנה, תקופה שהיתה מצד אחד רוויה בפרעות וצרות, מסעי צלב ועלילות דם, אצל הרבה מבעלי התוספות מוצאים אנו את הכינוי 'הקדוש' צמוד אל שמם - הרומנו על היותם הנרגים על קידוש שמו ית', ובאותו זמן ממש המשיך קול התורה להישמע בעוז בבית מדרשם, בכל עומק העיון והפלפול, וכידוע משמו של רבינו **הדברי חיים' מצאנז יו"ע**, 'שהותם' הארוכים בבי"ק - נתחברו לילה לפני עקידתם על קידוש השם, ומפיהם אנו חיים להבין ולהשכיל ולטעום את עומק מותק דברי הגמרא.

הדור הראשון:

רבינו מאיר חתן רש"י:

חתנו הגדול של רש"י היה **רבינו מאיר** [בר שמואל] מ'רומרוג', בצעירותו עוד למד ב'רומרימאז' אצל רבו של רש"י, **רבינו יצחק הלוי**, ובהמשך נהיה לתלמידו של חותנו הגדול רש"י, רבן של ישראל - רש"י הקדוש, שהורביץ תורה בעיר 'טרוש' שבצרפת.

רבינו נתכנה **'אבי הרבנים'** על שם בניו הגדולים שזכה להעמיד, הלא הם: **הרשב"ם, רבינו תם, והריב"ם**, בנוסף לזה היתה לו בת, שנישאת לר' **שמואל מוויטרי** [בנו של ר' שמחה מוויטרי תלמיד רש"י שסידר את 'מחזור ויטרי'], וממנו נולדה לו רבינו יצחק, הוא הר"י הזקן, כך שגדולי בעלי התוספות וראשיהם היו מיו"ח של רבנו מאיר חתן רש"י.

רבינו הוא הראשון שהחל לכתוב 'תוספות' על פירושו של חותנו רש"י, והם מוכרים על ידי בנו רבינו תם.

הריב"ן חתן רש"י:

רבינו יהודה בר נתן המכונה **הריב"ן** גם הוא היה חתן ותלמיד של רש"י, והוא השלים את הפירוש מבסכת מכות מהמקום שחמיו רש"י הפסיק, באמצע פרק שני.

ר' יצחק בן ר' אשר - הריב"א:

רבינו יצחק בן ר' אשר הלוי המכונה **ריב"א**, היה מתלמידי רש"י, היה ראש הישיבה בעיר '**שפיירא**', וכתב גם 'תוספות' על הש"ס, ובצעם הוא היה הראשון לבעלי התוספות בארץ אשכנז.

עוד מגדולי הדור ההוא תלמידי רש"י: **ר' שמחה מוויטרי** - מי שערך את 'מחזור ויטרי', **ר' שמעיה** תלמידו ועוזרו של רש"י - שכתב פ' למסכת תמיד ומידות.

הדור השני:

הרשב"ם - רבינו שמואל בן ר' מאיר:

רבינו **הרשב"ם** היה בנו הבכור של ר' מאיר חתן רש"י, בצעירותו עוד למד אצל רש"י בעצמו, וכבר הגיע להוראה בימיו (נפסק רשב"ם בפני קדוה רש"י - מרדכי, סנהדרין תשם) ובהמשך למד אצל אביו [ומכירי בבי"ע גנ].

רבינו כתב פירוש על מסכת בבא בתרא מהמקום שזקינו רש"י הפסיק באמצע פרק ר' לא יחפור', וכן פירש את פרק 'ערבי פסחים', ונדפסו בתוך הש"ס. וכן חיבר 'תוספות' על הש"ס, כן כתב פירוש על התורה על דרך הפשט. וגם חיבר תשובות, פסקים, ופירוש על התפילות, ועוד.

כתב **'ביהגות מרדכי'** (עירובין תקכה): 'שני דברים עלה על דעת רשב"ם ולא אסתייעא מילתא, דאין הקב"ה מביא תקלה על ידי צדיקים, חדא: שהיה רצונו להתיר ליכנס וכו' וחורו בו וכו', ועוד רצה רשב"ם לעשות אחרת: כי שפל עינים היה [תנמיד העצים עיניו מלאות ברע' (כגדו ישע שם)] - ורצה לעלות בקרן אשר סוס פורד מושכים בו ולא הגריש, אינתיחדש אולי ניסא ונדומן אחיו **רבינו תם** שם, ואמר לו: 'אל תהי צדיק הרבה, שא מיום עיניך, ותהא סוס ופרד לקראתך'...

הריב"ם - רבינו יצחק בן ר' מאיר:

בנו השני של ר' מאיר חתן רש"י היה הריב"ם - **רבינו יצחק בר מאיר**, מגדולי בעלי התוס', ומובא הרבה בתוס'. רבינו נפטר בצעירותו בהותירו אחריו אלמנה ושבעה יתומים. **רבינו תם** כותב בתשובה (ס' הישר תשר מא): 'אור עיני גם הן אין איתי אל הילקת ארון הקדוש עטרת ראשי אחי ר' יצחק שנתבקש לשייבה של מעלה'...

[ויש לדעת שלפעמים בתוס' כשכתוב **'ריב"ם'** הכוונה ל**רבינו יצחק בר מרדכי**, מבעלי התוס' שבאשכנז, תלמידו של הריב"א.]

רבינו תם - רבינו יעקב בן ר' מאיר:

ידע שאלוהו ז"ל נגלה אליו ומאז פירש מהם' (תשבץ קטן סי שבג) רבינו כתב תשובות, וכן חיבר כמה פיוטים וסליחות נפלאים (מהם: 'אם אפס רובע הקן שאורמים בצום גדליה').

הדור השלישי:

ר"י הזקן - רבינו יצחק בן ר' שמואל:

רבינו יצחק היה בן אחותו ותלמידו המובהק של **רבינו תם**, ונינו של רש"י, אביו היה ר' **שמואל**, בנו ר' שמחה מוויטרי תלמיד מובהק של רש"י. - לאחר פטירתו של **רבינו תם** עמד הר"י בראשות הישיבה ב'רומרוג', ולאחר מכן עברה ישיבתו הגדולה לעיר 'דנפפיר', שהיתה לתל תלפיות רובו בעלי התוספות מכאן ואילך ינקו מתורתו. רבינו ממנה ר"י **הזקן** [כדי להבדילו מתלמידו הריצב"א].

כתב בעל '**צידה לדרך**' (בקהדמה): העידו לי רבוחי הצרפתים בשם רבותם וכו', שהיו שישים רבנים שכל אחד היה לומד לבדו מסכתא מון אל זון מרביה תוררו של ר"י שהיתה שגורה בפיו, ובאים לפני ר"י בעל היתוס' לאומר אל הלכות, וכל הלכה ומאמר תנא או אמורא שגריאה היפר, או סתירה במקום אחר - ישב רבינו ותיקן על אופני'. - תלמידיו מכנים אותו '**רבינו הקדוש**' [כן כותב הר"ש משאנץ, הובא בארז א, שש, וכן מכנים אותו עוד מתלמידיו].

הריצב"א (רחליו ק) כתוב: '**רבינו יצחק ז"ל - ראש המדברים בכל מקום ודבריו כמרגליות**'.

רבינו חיבר בעצמו חיבורי תוס' לש"ס על סוגיות מסוימות, אבל התוס' שלפנינו הם ממה שכתבו תלמידיו ותלמידי תלמידיו, וכולם מלאים מון אל זון מרביה תוררו של ר"י הזקן [אמנם הפירוש הנדפס במס' קידושין בצד הדף ע"ש 'תוס' ר"י הזקן' - אינו שלו, וכן מוכח מתוכו, אלא הוא לירבינו אברהם מן הדור].

בנו של רבינו הוא **רבינו אלחנן** המוכר כמה וכמה פעמים בתוס', והוא נהרג עקדו"ש בחיי אביו.

בין גדולי תלמידיו של הר"י הזקן מננים **הריצב"א** - רבינו יצחק בן אברהם, שמלא את מקום הר"י אחריו ב'דנפפיר'. ואחיו **הרשב"א** - רבינו שמשון בן אברהם, הר"ש משאנץ [כמובן אין להחליפו עם הרשב"א **הספרדי** - רבינו שלמה בן אדרת מהעיר 'ברצלונה', בעל שו"ת ויחודשי הרשב"א]

ר' אליעזר ממץ - הרא"ם:

רבינו אליעזר מהעיר **מץ** שבצרפת, המכונה **רא"ם** היה תלמיד רשב"ם ור"ת יש לשים לב אל לערב בינו לבין **רא"ם - רבינו אליהו מזרחי**, מגדולי ראשוני האחרונים וגדול מפרשי רש"י גדו"ת, כמו כן יש לדעת שאצל הראשוני הספרדים כהרמב"ן והרשב"א - כשהם כותבים רא"ם, כוונתם ל**רבינו** (יוסף) **איבן מ'אז"ש** - הר"י מגאש רבו של הרמב"ם].

העיר **מץ** סמוכה לאשכנז, וכמה מגדולי אשכנז היו מתלמידיו. רבינו מובא כמ"פ בתוס', וכן חיבר את ספרו ספר '**יראים**' הכולל את מצוות התורה, שם עוקר ההלכות של כל מצוה ומצוה, כשהוא כותב בהקדמה: '**קראתי ספר זה ספר יריאים, כי ממנו ילמדו ליורא את ה"**

ר' יהודה החסיד:

מגדולי אותו דור היה **רבינו יהודה החסיד**, שהוא ראש 'חסידיו אשכנז' המוכרים בדברי הראשונים. רבו הוא אביו **ר' שמואל החסיד**. רבינו חיבר ספר '**חסידיים**', המלא נגדוש באהבה ד' ויראת ה', וכן חיבר עוד חיבורים בכל מקצועות התורה, כנגלה ובסוד [רבינו מוכר בתוס' בי"מ ה: כתבות ח:].

רבינו היה מופלג בפרישות ובקדושה, והיה מתענה כל ימי החול עד שהם שבת היו מצטער מן המאכלים ולכן גם בשבת ישב תענית (מובא בבי' ובשער או"ח סי רפח). תלמידו **רבינו ה'ורוקח** כותב לו: '**צדיק יסוד עולם, ומקור מים חיים, כלי חמדה ושר התעויה**'.

מסופר סיפור נפלא על הלווייתו, שבעיר **רגנשבורג** הוכרחו להעביר כל מת בהולכים אותו למקום קבורתו דרך שער העיר, ותלו הבכרים פעמון על השער, וכאשר העבירו את המת לצלצל הפעמון כמנהג הנכרים, וכאשר חלה רבנו אמר: '**אם אני בו עוה"ב - יפול השער אחרי מותי**', וכאשר הובילו את מיטתו דרך השער הנזכר, מיהר השוער לעשות כהרגלו ונפל השער עם הפעמון ונהרג השוער, ואמרו החרבם '**עתה ייענו כי קדוש היה בחייו ובמותו**'.

אחד מגדולי דורו כתב עליו: **אם היה רבינו בין האמוראים היה אמורא, בימי התנאים היה תנא, ובימי הנביאים היה נביא**, [כן מובא במבוא לסידור חסידי אשכנז בשם ר' שניאור פרנס].

בספר חרידים (פ"ט כותב: '**ידך החושק לשורר, וכיון שאהבת ויצרנו נפלאה מאהבת וכו' האוהב אותו בלב שלם ישרי לפניו יתיר, כאשר שר משה ובני ישראל מורים**. ובתוקף החושק בו ית' הראשונים גם האחרונים שוררו לפניו, ר' יהודה הלוי, ר' יהודה החסיד, ור' אברהם בן עזרא ובריהם, ובר צדיקים לברכה'.

עוד מגדולי תלמידי הרשב"ם ורבינו תם:

ריב"א הבחור, נכדו של ריב"א הזקן, עקדו"ש. **רבינו פורת** - תלמיד רשב"ם. **רבינו חיים כהן** - תלמיד רבינו תם. **רבינו פטר** - תלמיד רשב"ם ור"ת, נהרג על קידוש השם. **רבינו יוסף בכור שור** מתלמידי ר"ת. חיבר פי' לתורה. **ר' יום טוב מיואני**, מעיר יורק שבאנגליה ונהרג על קידוש השם. **רבינו יצחק ז"י הלבן**, תלמיד ר"ת. **רבינו יעקב מקורביל** - תלמיד ר"ת, נהרג על קידוש השם, ר' **יהודה מקורביל** אחיו. **רבינו יעקב מאורליאנש**, נהרג על קידוש השם בעיר לונדון.

[מקורות: שמות חכמים', על הראשונים', ראשונים כמלאים]

שערים המצוינים בהלכה

נערך ע"י הרב"ג ר' נתן גוטליב מו"צ בהערה החרדית ומרבני קהילתנו הק'

שאלות ותשובות למערכת

הדליק בטעות על מנורת חבירו:

שאלה: בחורי ישיבה שמדליקין בישיבה, ואחד טעה והדליק נר חנוכה על מנורת חבירו, ונתעורר השאלה האם יצא ידי חובתו.

תשובה: יש לדון מצד דין מצוה הבאה בעבירה, שהלא הדליק על מנורת חבירו בלי רשות.

ועל הצד שחשיב מצוה הבאה בעבירה, לא יועיל אם חבירו יתן לו המנורה במתנה, שהדלקה עושה מצוה, ובשעת הדלקה לא היתה המנורה שלו.

ובשו"ת שואל ומשיב תליתאי (ח"א סי' שט) נסתפק לענין המדליק בשמן גזול האם יצא ידי חובתו - מפני חשש מצוה הבאה בעבירה, ונשאר בספק. והעתיקו במשנ"ב סי' תרעג (סק"ב).

ולמעשה יש לצדד להקל, שיש מקילין שאם עשה העבירה בשוגג, יצא ידי חובת המצוה, וכמו שהביא בשו"ת מהר"ם שיק (א"ח סי' רצה).

ואפשר שיש גם להתיר על פי המבואר בסי' תקפ"ו (סעיף ב) שאם תקע בשופר גזול, יצא.

והטעם, שמצוה שופר, היא שמיעת הקול, ובשמיעת הקול לא היה גזל. ע"ש.

ואם כן גם לענין נר חנוכה, עיקר המצוה היא השלהבת והשמן והפתילה, אבל לא המנורה.^א

שכח להזכיר רצה בבהמ"ז וחוזר לברך שנית האם יש להזכיר על הניסים:

שאלה: המברך בהמ"ז בשבת חנוכה, ושכח להזכיר רצה, ונודע לאחר שהתחיל ברכה רביעית וחוזר לברך שנית, האם מזכיר שנית על הניסים.

תשובה: כתב המג"א סי' קפח (סק"ג) שאם שכח להזכיר רצה, וחוזר לברך בהמ"ז, אין צריך להזכיר שנית על הניסים, כיון שהזכרת על הניסים בבהמ"ז אינו חובה.^ב

אבל כשחל שבת ר"ח וחוזר לברך בהמ"ז, יש להזכיר שנית יעלה ויבוא, כיון שהזכרת ר"ח בבהמ"ז, חובה.

ובשו"ע הרב (סי' קפח סעיף יד) העתיק דברי המג"א להלכה, אבל בשער הציון (שם סק"א) כתב שאין דברי המג"א מוכרחין, ולכן לא העתיק דבריו להלכה.^ג

ולמעשה טוב להחמיר להזכיר שנית על הניסים, לחוש לדעת המשנ"ב.

התחיל סעודה ביום זאת חנוכה וגמר הסעודה כבר לאחר חנוכה האם יזכיר על הניסים:

שאלה: המתחיל סעודה פת בזאת חנוכה וממשיך הסעודה במוצאי חנוכה, האם צריך להזכיר על הניסים בבהמ"ז.

תשובה: בסי' קפח (סעיף י) פסק המחבר שצריך

- א. ויש שהקילו שבמצוה דרבנן אין פסול 'מצוה הבאה בעבירה' אבל מצוה להבהיל סי' תנר (סעיף ד, ר"ה א"ן) שכתב לענין מרור שיש להחמיר בגזול גם במצוה דרבנן, ע"ש.
- וזהו שייך לדון להתיר גם מצד שניחא ליה לאיניש שיעשו מצוה בממונו. אבל לא שייך זאת כשאחד הדליק במנורה בשעה שהוא צריך לה, ואין לו מנורה אחרת, שאז בודאי לא ניחא ליה.
- ב. כן מבואר בגמ' שבת (כד) בענין על הניסים בבהמ"ז, אינו מזכיר, ואם בא להזכיר מזכיר, ופירשו הראשונים שאין חיוב להזכיר.
- ג. וגם הפמ"ג על דברי המג"א כתב שדברי המג"א צריך עיון.

ובהרואות נורה על אחר, ומדי יום שימשו כמה גופות חדשות כתמרור אזוהרה, כי ככה יעשה למי שימרה את פי המפקדים... העבודה התנהלה בדיוקנות, בלי שינויים. בחורף כבקץ, בקור מקפיא ובשרב מחניק, התייצבו היהודים לעבודה, אחרי אותה מנת מזון זעומה, באותם בגדים, ובאותה שעה. דווקא לכן היתה כה גדולה התמימה, כאשר אחד הנאצים קרא את הרב שניצלער מתוך שורות העבודה...

אחיו היהודים הביטו בו עושה את דרכו לעבר החייל, בחדרה המולה בסקרנות. מי יודע מה רוצים ממנו, מי יודע מה עשה ובמה חטא, ובעיקר - מי יודע אם יזכה עוד לשוב לשורות העבודה, או יצטרף לרשימה המתארכת של הנספים על קידוש השם. הם המשיכו בעמל יומם, תוך הצעות תכופות אל הדין ודבריהם המתפתח בין הנאצי להרב שניצלער: "יהודון נבוה!", פתח הנאצי בהתנשאות, "אני יכול להרוג אותך עכשיו, אבל חבל לי לבזבז כדור על יצור כמון! אז תייתר לא את הצורך לירות כך ותאמר בפני כמה דברי כפירה באמונתך, שישמחו את לבי בכך שאתם היהודונים כבר נמלאתם מאמונתכם, ולמדתם כי רק מלכות הרייך היא השולטת!"

הנאצי היה בטוח, כי לנוכח האיום המפורש בוודאי יאמר הרב את אשר התבקש. לא היה לו שמץ ספק. אלא שהרב לא התבלבל, אף לא לרגע. פניו הרצינו, עיניו התמקדו, והוא השיב בשקט אך בנחישות: "לא יקום ולא יהיה, יש בורא לעולם ואין עוד מלבדו!" היהודים מסביב, כבר העריכו את ההמשך. היה ברור כי עכשיו תישמע שריקת הכדור, שתסיים את חייו של הרב שניצלער. לא שהיה זה מחוה נדיר במחנה, ועדיין - כל מעשה נאצי כזה היה מזועזע וזורע בהלה...

אלא שדווקא להנאצי היתה סבלנות, כנראה הייתה חשיבות גדולה יותר בעיניו לשמוע דברי כפירה מפי יהודי, מאשר לרצוח אותו על עקשנותו למען אמונתו. "חבל עליך", ניסה לשדל את הרב שניצלער, "עדיין אינך מבוגר, ותוכל להמשיך בחיך מבלי שיאונה לך כל רע. הרבה יותר פשוט והגייוני שתצהיר שדבריי הקודמים הם דברי הבל, ותפנק אותי בנאום הכופר בכל אמונתך הדתית. אני נותן לך הזדמנות שניה ואקיימנה, כשהגיע למסור נפשו על קידוש את הנשק באיום...

היהודים מסביב כבר היו אחויו אימה. הפחד היה מוחשי, גם המלחמה. כל שהנאצי מבקש הוא רק משפט אחד, אך משפט הכופר באמונה הבסיסית ביותר של כל יהודי. מנגד - הרב שניצלער לא התבלבל אף לרגע, היה ברור כי הוא נחוש... בבחינת 'מתי תבוא לידי ואקיימנה', כשהגיע למסור נפשו על קידוש ה' בכל ההידורים.

"הנשתבשה עלי דעת?" שאל את הנאצי בהתרת מה, "וכי בגלל שאני כאן במחנה בתנאים כאלה, נראה לך שאוציא דברי כפירה מפי?! הרי כולנו רואים את השמים ואת הארץ, אותם ברא בורא עולם. מאז ועד היום הוא מנהיג את העולם ברחמי ובחסדיו, זה דבר פשוט וברור שכל יהודי מאמין בו, גם במחיר חייו!"

הנאצי התמלא זעם. עיניו התרוצצו בחוריהן, הוא רעד מכעס. היהודון החצוף הצליח להוציא למרי משלוות נפשו... "זו אזוהרה אחרונה", אמר, ודרך את נשקו, "או שתאמר דברי כפירה, או שאני יורה בך בזה הרגע. תגיד מה שאומרים לך, ולא..."

עכשיו היה ברור שזה הולך לקראת הסוף. איש לא חשב כי הרב עוד יינכע, ולא היה ספק גם מה תהיה התוצאה. הרב שניצלער

נזכר ביום שלישי לפני השקיעה שעדיין לא הבדיל:

שאלה: נזכרתי ביום שלישי רבע שעה לפני השקיעה שעדיין לא עשיתי הברלה, האם אפשר להבדיל.

תשובה: אפשר להבדיל עד השקיעה של יום שלישי, אבל אחר השקיעה אין יכולין עוד להבדיל.^א

ויש להסתפק כששבת בחו"ל והגיע לא"י בתחילת השבוע, האם אפשר להבדיל עד יום שלישי לפי שעון חו"ל. ומסתבר שנקבע לפי שעון ארץ ישראל.

נזכר באמצע אפיית החלות שלא הפריש חלה האם יכול להפריש באמצע:

שאלה: הלש עיסה לאפית חלות, וכבר אפה כמה חלות, ונזכר שעדיין לא הפריש חלה, האם יכול להפריש מיד חתיכת עיסה ויחולל גם על האפוי, או להפריש אפוי ויחולל גם על העיסה.

תשובה: מלשון הב"ח סי' שכט (סעיף ד), והעתיקו הש"ך (סק"ה) משמע שאין מפרישין מן העיסה על האפוי, או מן האפוי על העיסה, כיון שחשיב כשני מינים ואין תורמין מאחד על השני.^א

אבל בשו"ע הרב סי' תנ"ז (סעיף טז), ובהגהות רבי עקיבא איגר סי' שכ"ד (סעיף יב) מפורש להדיא: שמתור להפריש מעיסה על אפוי, וכן להיפך.^ב

ד. ובספר ברכת הבית (שער יז אות פ) כתב לנהוג כדעת הבאר היטב שלא להזכיר ע"ש.

אבל סתמית הפוסקים אינו כן.

ה. כיכ המשניב סי' תרצ"ה (סק"ה) לענין המשיך הסעודה במוצאי פורים, שיוחר שלא להתפלל ערבית שאז נחלקו הדעות האם יזכיר על הניסים.

ו. כמבואר בסי' רצט (סעיף ה) שאפשר להבדיל עד סוף יום שלישי.

ז. מבואר שם לענין הלש עיסה על דעת לבשל, ואפה חלק קטן מתוך העיסה, שנתחייב כל העיסה בחלה.

וכתב הב"ח שיפריש חלה מן האפוי, ומן העיסה ע"ש. ומשמע שאין יכולין להפריש מאחד על השני.

ולכן מפורש משניהם. ובהגהות מיימונית (הנדרש ברמב"ם סוף ורע"ט) כתב להדיא, ח"ל: ויפריש חלה משניהם מן העיסה ומן החוררה מכל אחד מעט, לפי שאין תורמין מן האפוי על שאינו אפוי, נכ"ל.

ח. כתבו שם כשנתערב חלות שהופרשו מהן חלה, בתוך חלות שעדיין לא הופרש מהן, ואין יכולין להפריש מתוך התערובות, שמא יפריש מן הפטור על החיוב. ילש עיסה אחרת שיש בו שיעור חלה, ויפריש מן העיסה על

תורה ודבר

והערב

תורה ודבר

לאור דברים הקילורין לעינים
שזכינו לשמוע בקודש
מאת כ"ק מוריננו ורבינו שליט"א

בעת השלה"ט לכבוד יומא דהילולא דכ"ק רבינו הקדוש שליט"א

חברי 'והערב' זוכים בימים אלו
להיות מוסיפים והולכין למהדרין
מן המהדרין בליבון בהבנת בהירות
סוגיות הנלמדות בסדר הש"ס
'עמוד היום' שנתקן ע"י כ"ק מרן
רבינו עט"ר שליט"א

ג. חברים חדשים שברצונם לזכות להשתתף בחברות 'והערב' עליהם לפנות
אל הרב"ה ז"ל אברהם אלטמאן שליט"א או אל אחד מהנבאים הי"ד.

בברכת נר מצוה ותורה אור:
ועד מפעל התורה - חברות 'והערב'

עטה על פניו ארשת רגועה, והשיב בשלווה את המילים אותן כבר שמע הנאצי אינספור פעמים: "שמע ישראל, ה' אלוהינו, ה' אחד". הנאצי נזעם עד להשחית, הפטיר קללות בגרמנית וכיוון את הרובה. שריקה עזה נשמעה, הכדור פילח את הדרך אל הרב שניצלער, שבתוך שניה נפל ארצה. הבהלה ניכרה היטב על פני היהודים, בודדים אף העזו להזיל דמעה על דמות מופת שהייתה במחנה, ומסרה נפשה על קידוש השם. הנאצים העומדים מסביב פתחו מיד בצרחות שמחה, על עוד דו"ד שהתעקש ושיילם בראשו, הם עברו על ידו, דרכו על הגופה המוטלת על הארץ, וגם ירקו עליה בבוז.

רק המפקד המקומי התעצבן על עיכוב סדר היום וגער בנאצי: "נכשיו הגופה של היהודון הסריח פה, ומי יטפל בה? תפוס את הגופה הזו חרוק אותה החוצה, תקחו אותה מכאן לפני שכל השטח יתמלא בדם יהודי מעלה צחנה...". הנאצי עשה לפי ההוראות, הוא תפס את הרב שניצלער בורעותיו וגרר אותו החוצה, מניח את הגופה בסביל החיצוני.

מספר דקות אחרי שהנאצי עזב את המקום, 'הגופה' מתחילה לנוע... הרב שניצלער התאפק עד עתה שלא לנשום, גם לא לחייך על נס הצלתו. מתברר שהכדור סטה בסנטימטר אחד, הוא נפל ארצה מבהלה, והבין כי כדאי יותר להעמיד פני מת, תוך שהוא מודה לבורא עולם על נס הצלתו המופלא... רק אחרי דקות ארוכות קם, התנער מהאבק שדבק בו, ועשה דרכו לשנת לילה על הדרגש, לא לפני שקרא שוב קריאת שמע בכוונה עצומה... בין היהודים, כבר נפוצה השמועה הסודית כי הרב שניצלער נותר חי. עצם הישארותו בחיים למרות העמידה על העקרונות, מסירות הנפש על האמונה, גם לנוכח הנשק החם - היה בהם חיזוק עצום לכל יושבי המחנה. העובדה כי הרב שניצלער לא נפגע הייתה כמין הארה שמימית בתוככי אפילת המחנה, כי בורא עולם חי וקיים ומשיגו גם כאן בכל רגע ורגע.

|||

לעומת היהודים, הרי שביום המחרת, כאשר אותו נאצי מרושע חלף ליד הרב שניצלער, הוא נבהל ואחוזתו חלחלה. הן היה בטוח שהוא כבר לא בין החיים, ואילו היהודן הלז עודו חי וקיים... הנאצי החוויר והסמיק חליפות, מבע עיניו הפך מבוהל, וכל עצמותיו רעדו מאימה... "איש קדוש הוא זה", מלמל בפחד, "אין יתכן שהוא שרד את הכדור? הרי אף אדם היה מוטל מת, אני ולא אחר גררתי את גופתו החוצה... כיצד זכה זה בחיים חדשים ועודנו מסתובב כאן בין החיים?".

בפנים מפויסות ובהכנעה מסוימת ניגש הנאצי אל הרב. "אני רואה שאינך בן אנוש רגיל", לחש בשקט, "אני מבין שיש לך כוחות על אנושיים. הרי אדם היית מוטל מת, ועתה - אתה חי וקיים ומתפקד. לפיכך אמנה אותך לרב המחנה מהיום ואילך..."

לא היה יום טוב לרב שניצלער במחנה, כמו היום הזה. עול העבודה הקשה הומר בעבודה קלה יחסית, הוא זכה לפרוטקציה בגישה למוזן כשר, לחופשות ביום השבת, ולאספקת שירותי דת סדירים. מאותו היום התעטר בתואר 'רב מחנה בערגן בעלון', ובתפקידו סיער רבות לאחיו הנאנקים...

עם בוא החורף, נערכה התארגנות מחדש במחנה. יהודים רבים כבר נשלחו למשפרות, בודדים בלבד זכו להשתחרר. המפקדים הנאצים מיהרו לאלצט את הדרגשים המפויים, ואחד המועברים אליהם היה לא אחר מאשר הרב שניצלער.

היה זה ליל כ"ד בכסלו, ערב חנוכה. כל מעייני הרב שניצלער נתונים בשאלה אין ניתן להשיג כאן, בעומק תהום המחנה, שמן ופחיתות להדלקת נרות החנוכה. באותו יום בדיוק, הוא מועבר לדרגש בבלוק אחר, והוא ממחר לנער את כרית התבן המוכנה על הדרגש. כתוצאה מהניעור, נופלת לפתע שק קטן מתוך הסר, ובתוך השק אוצר שלא יסולא בפז: כמה פיסות בד מוכנות כפתולות, ולצידן צלוחית ארוזה יפה ובה שמן זית...

לימים, התברר כי מי שהטמין את האוצר בכר, היה לא אחר מאוחר צדיק וקדוש ה"ה הרב"ק מסאטמאר ז"ל, שביום כ"א בכסלו שוחרר מהמחנה ועשה דרכו לשווייץ הנייטרלית. הרב"ק מסאטמאר ז"ל התארגן מבעוד מועד עם כל צרכי החנוכה, וכשהוברח מהמחנה באישון ליל - הותיר בכר את האוצר היקר, שהתגלגל לידיים טובות...

מאות יהודים, מכל רחבי המחנה, התקבצו באותו לילה לבלוק של הרב שניצלער. בפנים קורנות ומאושרות, עמד הרב וביקר בקול: "אשר קדשנו במצותיו וציונו...", "שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה", וגם: "שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה!". היהודים מסביב מחו דמעות התרגשות והרב שניצלער עמד באמצע, שמח ומאושר. עוד נר הוצת, עוד להבה נדלקה. "נצח ישראל לא ישקר", האמונה הנצחית תמשיך לפעם ולהוביל את עם ישראל, לנצח נצחים!

המלחמה הסתיימה, הנאצים הובסו ולא נותר זכר לגאונם, ואילו הרב שניצלער זכה לעלות לארץ ישראל, להקים דור ישרים מבורך ולהתפרסם כאיש מופת. הסיפור המופלא התפרסם לפני שנים ע"י המגיש הנפלא הרב אשר קובלסקי שליט"א, כפי שקיבלה מפי אחד מנכדיו ה"ה הרב חיים שכטר שליט"א מבני ברק ששמע מפי את הסיפור.

ונכון להחמיר לצאת כל הדיעות, ויגמור לאפות כל העיסה, ואח"כ יפריש מן האפוי על כל החלות.

או להפריש מיד ויפריש חתיכה קטנה מן העיסה וחתיכה קטנה מן האפוי.

ויש להוסיף שאף לדעת השו"ע הרב ורבי עקיבא איגר שם, אין מצטרפין שניהם להתחייב בשיעור חלה כשהניחם תוך סל אחד, כיון שחשיב כשני מינים.

טעה והזכיר יעלה ויבוא קודם שהתחיל רצה:

שאלה: התפלל שחרית בר"ח וטעה ואמר יעלה ויבוא מיד לאחר שומע תפילה וקודם שהתחיל רצה, האם יצא חובת תפילה.

תשובה: חז"ל תקנו להזכיר יעלה ויבוא בברכת רצה ואם לא הזכיר, לא יצא.

ויש להסתפק: האם דוקא כשלא הזכיר כלל, אבל הזכיר בברכה אחרת, יצא.

או דילמא, אפילו הזכיר בברכה אחרת ג"כ לא יצא.

ובשו"ת שבט הלוי (ח"ט סי' קמו) פסק שאם לא הזכיר בברכת רצה, לא יצא אף בדיעבד.^ט

ונמצא שאם אמר יעלה ויבוא קודם שהתחיל רצה לא יצא.

נכרי שקרע ניילון בשבת לצורך הישראלי:

שאלה: בשבת התחיל לירד גשם חזק בפתאום ולא היה לו ציפוי פלאסטיק להגן על השטריימל, וביקש אחד מהנכרי שומר הפתח ניילון לכסות השטריימל, שחשב שיש לו ניילון חתוך, אבל למעשה ראה שהנכרי לקח גליל ניילונים, וקרע ממנו בשבילו ונתן לו. ונתעורר השאלה האם מותר לישראל להשתמש בו, כיון שהנכרי עשה מלאכה בשבת לצורך הישראלי.

תשובה: נכרי שעשה מלאכה בשבת לצורך הישראלי, אף שלא ביקש ממנו, אסור ליהנות ממנו.^ז

ואם כן גם בזה, כיון שקרע הניילון ויש בזה משום תיקון כלי ומכה בפטיש לצורך הישראלי, אסור ליהנות ממנו.

ובאופן שהיה יכול הישראלי להשתמש גם ללא מלאכת הנכרי, כגון שהיה חיבור של כמה ניילונים ויכול לעטפו על השטריימל, אף שנח יותר להשתמש כשנקרע מן הגליל, מותר ליהנות ממנו. כדין הדליק נר לצורך הישראלי, והיה שם נר דלוק קודם מלפני השבת, אף שהוסיף אורה, לא אסור ליהנות תוספת הנאה ממלאכת הנכרי.

סכין בשרי שיש ספק האם נשתמש בו לבשר רותח:

שאלה: סכין בשרי שיש ספק האם נשתמשו בו פעם אחת לבשר רותח, ובתוך מעל"ע האחרון בודאי לא נשתמשו בבשר רותח, וחתכו בסכין בצל, האם מותר לערב הבצל בחלב.

תשובה: אם נתערב הבצל בחלב, מותר לאכלו. שהתירו כשיש ספק בחריף, כיון שיש לצרף המקילים בסכין שאין בן יומו וחשיב כעין ספק ספיקא כמבואר בסי' צו (סעיף א) וכמו שמבאר הש"ך (סקי"ד), והקילו שם אף בצנון, וכל שכן שיש להקל בבצל שיש ספק נוסף להתיר, שמא לא החמירו רק בצנון ולא בשאר

דבר חריף.^א

וכל זה שנודע לאחר שכבר נתערב הבצל עם החלב.

אבל אם רוצה לערב הבצל לכתחילה יש לעשות שאלת חכם.

לחמניות שנאפו בתנור בשרי בן יומו, האם מותר לאכול הלחמניות בסעודה חלבית:

שאלה: לחמניות שנאפו בתנור בשרי בן יומו, האם מותר לאכול הלחמניות בסעודה חלבית.

תשובה: לכתחילה יש להכשיר התנור לפני אפיית הלחמניות. אבל לאחר שנאפה, יש להקל, כיון שלחמניות הוא דבר יבש, ואין פולט רק זיעה מועטת. ואם כן אף שנבלע בליעת בשר בדופני התנור יש לתלות שאין נפלט לתוך הלחמניות.^ב

ובצירוף שיש בזה גם היתר של נ"ט בר נ"ט, הבשר נ"ט בדופני התנור, והתנור נ"ט בלחמניות, ולדעת המחבר התירו לכתחיל' נ"ט בר נ"ט.

ודוקא כשנאפו הלחמניות בתבנית מיוחדת, אבל נאפה בתבנית שנאפה בתוכו בשר תוך מעל"ע, נמצא שנבלע בלחמניות בליעת בשר, ואסור לאכלו בחלב - לדין שנוהגין להחמיר בנ"ט בר נ"ט.

לומר לנכרי להדליק האלקטרי על ידי שינוי:

שאלה: האם מותר לומר לנכרי בשבת להדליק אור אלקטרי על ידי שינוי, כגון במרפק ידו במקום שיש צורך גדול, מפני ההיתר של שבות דשבות לצורך גדול.

תשובה: נקודת השאלה, האם כשהנכרי עושה מלאכה דאורייתא על ידי שינוי, דינו כעושה מלאכה דרבנן, ומותר כשיש בזה צורך גדול או צורך מצוה.

באמת מצינו להמ"ג^א (פתיח' לסי' שמ) שהתיר לבקש מנכרי לחתוך ציפורן בידו שלא על ידי כלי מפני שחשיב כשבות דשבות כיון שעושה המלאכה על ידי שינוי.

אבל יש לומר שאין מקילין, רק כשניכר על המלאכה שנעשה על ידי שינוי, כגון ציפורן שנחתך שלא על ידי כלי שאין חתוך יפה, אבל בלא"ה לא הקילו.^ב

וכן מצינו להרמ"א בסי' רעו (סעיף ב) שאין להתיר להדליק נר על ידי נכרי לצורך סעודת שבת, ולא הציע הה"מ^א או שאר הפוסקים סביב השו"ע פתרון שידליק הנכרי על ידי שינוי.^ג

ועוד יש לציין תשובת מהר"ח אור זרוע (סי' לא) שהמעמיד קדירה על האש בשבת כלאחר יד ונתבשל, חייב משום מבשל. כיון שבשעת הבישול לא היה שינוי ע"ש^ט.

ואם כן יש לומר גם כשהדליק האלקטרי על ידי שינוי, חשיב כאילו העמיד הקדירה על האש על ידי שינוי, שלא חשיב שינוי.

יא. ובבית מאיר שם מקיל בזה אף בודאי נשתמש בבשר רותח ע"ש.
יב. וגם אין ברור שיש בליעת זיעה בתנור, וכל זה בלחמניות. אבל אם נאפה תבשיל לח, חמור יותר.
יג. והפמ"ג (א"א סי' תרחה) כתב להסתפק לענין סוכות כשאין לו אתרוג, האם מותר לבקש מנכרי לתלוש אתרוגו בפיו, ולהתיר על ידי שבות דשבות לצורך מצוה, ונמצא שנסתפק בדין זה.
יד. כן הוכח הגרמ"מ טירנוגר בשו"ת מנחם משיב (ח"א סי' סא), וכן הגרש"א שטרן שליט"א בקובץ בירורים שבכ"ז אש (סי' טו) פסק להחמיר, וכתב שאם אמר להנכרי לעשות המלאכה לפני שבת על ידי שינוי, יש צד להקל.
טו. והעתיקו מהגרש"ם בדיעת תורה סי' קד (סעיף א).

שאלות ניתן לשאול בכל מכמני ההלכה במערכת 'קול התורה':
מס' 02-3-722-700 ואח"כ *
כמו"כ ניתן להתקשר להעורך הגאון המוי"צ שליט"א: 05331-21-571

החלות החייבין בחלה שנמצא בתוך התערובות.
ט. וכן פסק בשו"ת עמק התשובה (ח"א סי' א).
י. כמבואר בסי' רעו (סעיף א).

7